

Kisvárdai Bessenyei György Gimnázium és Kollégium
OM: 033648

Pedagógiai Program

Helyi Tanterv

Ének-zene

TANTÁRGYI PROGRAM

Tantárgyi struktúra és óraszámok

Képzések megnevezése	Heti óraszámok				
	9/	9.	10.	11.	12.
Minden képzés esetében	-	1	1	-	-

K i s v á r d a
2020

Tartalomjegyzék

1. A középiskolai ének-zene tanítás célja és feladatrendszere.....	3
1.1 Célok.....	3
1.2 Fejlesztési feladatok	3
1.3 Kompetenciák fejlesztése az ének-zene órákon	4
2. 9. évfolyam	5
2.1 Témakörök.....	5
2.2. A továbbhaladás feltételei	10
3. 10. évfolyam	11
3.1 Témakörök.....	11
4. A zenei nevelés eredményei a 10. évfolyam végén	17

1. A középiskolai ének-zene tanítás célja és feladatrendszere

1.1 Célok

A kilencedik és tizedik évfolyamokon a zenei nevelés célja a nemzeti és az európai azonosságtudat erősítése, a hagyományos és a mai kulturális értékek megismertetése, a tudás gazdagítása a zeneművészet eszközeivel. Cél továbbá, hogy a műalkotások által közvetített magatartásminták segítsék a nemzethez, közösséghez való viszony elmélyítését és járuljanak hozzá a tanulók személyiségfejlődéséhez, szocializációjához, mely egyúttal egy közösség fennmaradásának biztosítója is.

A középiskolai énekképzés a korábban megszerzett ismereteket, készségeket aktív zenélési módokat összegezi és az életkori sajátosságokból adódóan fejlettebb szintre emeli. Célja, hogy a zenei élményeket, ismereteket a sokrétű, különböző előjelű zenei hatásokat zenei tudattá rendezze a tanulóknál.

Fontos, hogy megerősítse empátiáját a zenei tevékenységekben való közös együttműködéssel, egymás zenei produkciójának, véleményének, ízlésének tisztelettel való befogadásával.

1.2 Fejlesztési feladatok

- A zenei anyanyelv ápolásának továbbra is fontos szerepet kell betöltenie, hiszen egy nép múltjának legnemesebb értékei őrződnek meg benne: érzelmi tartás, kedélyvilág, vérmérséklet, temperamentum. Mindez a „*népdalaink világa*” fejezetben átélhető a tanulók számára. A dalanyag igazodik életkori sajátosságaikhoz, átélhető élethelyzetekhez.
- Az előadói készség gazdagítása - a kifejezőkészség, tiszta intonáció, a stílusnak megfelelő előadásmód, a közösségi zenélés kiemelten fontos eleme, melynek színvonala a tanár igényességén múlik. Legmagasabb szintje a kóruséneklésben testesül meg, melynek szintere a gimnáziumban működő vegyeskar.
- A zenehallgatási anyag válogatásánál az életszerűség a fő szempont: a zeneművek e két évfolyamon a tanulók tanulmányaihoz és mindennapjaihoz kapcsolódnak. A 10. évfolyamon a korábban hallgatott zeneművek történelmi szemléletmóddal összegződnak, és a tanulók megismerkednek a hallgatott zenék kulturális környezetével is. Folyamatos feladat a zeneművek műfajának megnevezése, értelmezése.
- Az énekelt zeneművek igényes megszólaltatásához, a zenehallgatási anyag elmélyült befogadásához és a zeneművekkel kapcsolatos gondolatok megfogalmazásához, valamint a kreatív zenei megnyilvánulásokhoz továbbra is fontos a készségfejlesztés. A korábbi évfolyamokon *Ritmikai fejlesztés*, *Hallásfejlesztés és Zenei írás-olvasás* elnevezésű témakörök a középiskolában *Komplex készségfejlesztés* elnevezéssel folytatódnak.
- Az ének-zene tanulása elsősorban a készségeket és az ezeket megalapozó képességeket fejleszti. A tanulók nem azonos képességszintről indulnak és nem is azonos eredményességgel végzik tanulmányaikat. Ezért az értékelés alapja az ének-zene tanulás minden életkori szakaszában alapvetően a tanulói aktivitás, lelkesedés, kooperativitás, illetve a tanulási képességek változása, a tanuló önmagához mért fejlődési szintje kell, hogy legyen.

1.3 Kompetenciák fejlesztése az ének-zene órákon

A tanulás kompetenciái: A tanár és a tanuló együttműködésének kiemelt szerepe van az aktív tanulás kompetenciáinak kialakításában és fenntartásában, megerősítésében és továbbfejlesztésében. Ebben az ének-zenére különösen fontos szerep hárul. Az ének-zene tanulását nem a hagyományosnak tekintett tanulási módok, hanem a ráérzés, a gyakorlás (ismétlés) és az önreflexivitás támogatja. Ebből adódik, hogy a tanulásból adódó sikeresség élményként jelenik meg. Ennek az élménynek a megtapasztalása más tárgyak tanulásához is pozitívan járul hozzá.

A kommunikációs kompetenciák: Az írott és a beszélt nyelvhez hasonlóan létezik zenei anyanyelv is, mely saját szintaktikával rendelkező, hierarchikus rendszer. Ezek feldolgozása azonos agyi struktúrák által történik, ezért a zene kiválóan alkalmas az anyanyelvi és az idegen nyelvi kompetenciák fejlesztésére, illetve a beszédnehézségek enyhítésére, melyekre hatékony eszköz a ritmus és a hallásfejlesztés. Lényeges a szöveges éneklés, mint verbális kommunikáció, valamint a saját, alkotó gondolatokat kifejező improvizáció. A kommunikációs készségek mélyüléséhez kapcsolódik a zeneművek elemzése, amely által a tanuló saját szavaival képes leírni a zenei folyamatokat, megérti a tágabb összefüggéseket, a zene funkcióját és kapcsolatát a világgal, amelyben létrejött, illetve a világgal, amelyben aktuálisan hatást gyakorol. A tanuló így megismeri a zene mindennapi funkcióját és megtanulja értelmezni a zene médiában történő használatát is.

A digitális kompetenciák: A tanuló a digitális világban él és annak eszközeit használja mindennapjaihoz, ezért az oktatás hatékonyságát növeli, ha a pedagógus épít a tanuló ilyen irányú jártasságára. A tanuló kezében lévő mindennapos digitális eszközök alkalmasak arra is, hogy használójuk számára a zenei kommunikáció eszközei legyenek. A zenei szoftverek, alkalmazások játékosan fejlesztik az infokommunikációs kompetenciákat.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A tanuló megtapasztalja az együttműködés hatékonyságát a csoportos zenei tevékenységeken keresztül (pl. kórus), és lehetősége van véleményének, gondolatainak kinyilvánítására. Mások produkciójának tisztelettel való figyelése a különböző nézőpontok iránti toleranciáját formálja.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: Az önkifejezés, a kreativitás és a szépérzék fejlesztése keretében a tanuló a zenét sajátos nyelvként ismeri fel, mellyel képessé válik gondolatai, érzései tolmácsolására, használva az improvizáció adta lehetőségeket is. Ezen kívül különböző kultúrák zenéjével való ismerkedés és azok társadalmi funkciójának megértése hozzájárul a komplex látásmód kifejlődéséhez.

A témakörök és a fejlesztési feladatok átfedik egymást, egy-egy fejlesztési feladat több különböző témakörben is megjelenik, ezáltal a tanórákon belül is érvényesül a komplexitás.

2. 9. évfolyam

2.1 Témakörök

Témakör	Óraszám ¹
Zeneművek/ Énekes anyag	10 óra
Javasolt zeneművek/zenehallgatási anyag	18 óra
Komplex készségfejlesztés	6 óra
Szabadon felhasználható óra összegzésre, felzárkóztatásra, számonkérésre	2 óra
Összesen	36 óra

Témakör	ZENEMŰVEK Énekes anyag	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Önálló népdaltanulás kottakép alapján Autentikus előadásra való törekvés (különösen a magyar népdal világában) Énekes (esetleg hangszeres) közreműködés csoportos zenei előadásban Többszólamú művek csoportos éneklése Csoportos és egyéni éneklés hangszer- kísérettel a tanult zenetörténeti korból Zenei karakterek, stílusjegyek kifejezése, tanári vezénylet alapján	
További feltételek	Személyi: ének-zene szakos tanár Tárgyi: <ul style="list-style-type: none">• tankönyv: Lukin-Ugrin: Ének-zene• szemelvénygyűjtemény (belső használatra összeállított)• olvasógyakorlatok• CD lejátszó, CD-k, hangfal• digitális tananyagok• számítógép internetes hozzáféréssel• projektor+vetítövászon / interaktív tábla• pianínó/ elektromos zongora• hangvilla, metronóm• ritmushangszerek	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<ul style="list-style-type: none">• Hallás utáni daltanulással elsajátított magyar népdalok és felismerő kottaolvasással elsajátított műzenei szemelvények éneklése• Előadói készségük kifejező, átélt, tiszta intonációjú énekléssé fejlesztése• A hangszerkísérethez és az éneklő közösséghez való alkalmazkodási képesség fejlesztése• A dalokban megjelenített élethelyzetek, érzelmi állapotok megértése.	

¹ * Az ének-zene tanítása során a fejlesztési célok órakeretre, tananyagegységekre nem válnak el élesen. Minden órán sor kerül éneklésre, fejlődik a növendékek zenei generatív készsége, zenét hallgatnak. A feltüntetett tematikai egységek és közműveltségi tartalmak megjelenése a közoktatás gyakorlatában természetesen átfedik egymást, a tagolás csak a könnyebb áttekinthetőséget szolgálja.

Fejlesztési feladatok és ismeretek	Javasolt tevékenységek és munkaformák	Taneszközök
<p>Népdalok a magyar népdal minden területéről (szerelmi dalok, életképek, jeles napok dalai)</p> <p>Énekes anyag a magyar zene történetéből a XVIII. század végéig (történeti énekek, virágénekek)</p> <p>Középkori dallamok (gregorián ének, trubadúr dal)</p> <p>Reneszánsz énekes művek Barokk zeneművek, énekes szemelvények</p> <p>A bécsi klasszicizmus dalai, zeneművek témái</p>	<ul style="list-style-type: none"> • A zenei nevelés elsődleges tevékenységi formája az éneklés • A kreativitás támogatása az éneklésnél, táncolásnál • Éneklés az iskolai kórusban • Részvétel az ünnepekhez kapcsolódó előadásokban, projektekben (nemzeti ünnepek: október 23., március 15., karácsony, városi kulturális rendezvények, ballagás...) • Részvétel a Zenei Világnap alkalmából rendezett iskolai programokban • A Fejlesztési feladatok és Készségek elnevezésű részben javasoltak alkalmazása 	<p>zenei anyag, CD-lejátszó vagy internetes hozzáférés PowerPoint-bemutató pianínó citera</p>
<p>Ajánlott művek</p>	<p>I. Népdalok</p> <p>1.Szerelem: Azt gondoltam, eső esik; Akkor szép az erdő; Bujdosik az árva madár; De sok eső, de sok sár; Nézd meg, lányom; Szerelem, szerelem; Én is voltam, mikor voltam</p> <p>2. Életképek: Annyi nekem az irigyem; Éljen a barátság; Hej, igazítsad</p> <p>3. Ünnepek: Sok számos esztendőket; Paradicsom mezejibe; Víg volt nekem az esztendő</p> <p>II. Műzenei szemelvények, és más népek dalai</p> <p>Szeikilosz sírverse; Splendor Paternae gloriae (Atyának fénye, fénysugár); John of Fornsete: Nyár-kánon (Vaskó Andor ford.); Ófrancia kánon: Jertek, jertek, nosza, járjunk táncot!; W. Byrd: Tavasz – kánon; Ismeretlen szerző: Kék ibolyácska; Budát, ó Hunnia, az török rabolja; Balassi Bálint: Bocsásd meg úristen – protestáns népének; J. Haydn: Erdő mélyén – kánon; W. A. Mozart: Jöjj, drága május</p>	

Fogalmak	Régi stílusú népdal, ereszkedő ötfokú, pentaton, kvintváltás, zsoltár típusú, autentikus, tradíció, átdolgozás, dialektus, Magyar Népzene Tára, szillabikus, melizmatikus
-----------------	---

Témakör	ZENEMŰVEK Zenehallgatási anyag		Órakeret 18 óra
Előzetes tudás	A zene összetevőinek (pl. ütemformák, dallamívek) felismerése, önálló értelmezése hangzó zenei anyagok alapján. Népzenei és műzenei alkotások ismertetése, korszak és stílus jellemzése hangzó vagy írott népzenei forrásanyagok alapján Zenetörténeti korszakok, stílusok jellemzése hangzó vagy írott dokumentumok felhasználásával		
További feltételek	Személyi: ének-zene szakos tanár Tárgyi: <ul style="list-style-type: none"> • tankönyv: Lukin-Ugrin: Ének-zene • szemelvénygyűjtemény (belső használatra összeállított) • olvasógyakorlatok • CD lejátszó, CD-k, hangfal • digitális tananyagok • számítógép internetes hozzáféréssel • projektor+vetítívászon / interaktív tábla • pianínó/ elektromos zongora • hangvilla, metronóm • ritmushangszerek 		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<ul style="list-style-type: none"> • A tanulók kreatív képzeletének fejlesztése változatos motivációs technikákkal, a zeneművek nyújtotta lehetőségeket kihasználva • A zeneművek gondolati tartalmát kifejező eszközök felismerésére, átélésére és értelmezésére alkalmas képességek kialakítása • Egy-egy zeneszerzőre jellemző alkotói sajátosságok felismerése • Hosszabb, összetettebb koncentrációt igénylő zenei anyag befogadásának képessége • Összefüggés felfedezése a zenei stíluskorszakok és a történelmi események, irodalmi alkotások között • A zeneművekről történő önálló véleményalkotás képességének kialakítása 		
Fejlesztési feladatok és ismeretek	Javasolt tevékenységek és munkaformák	Taneszközök	
<p>Népzenei felvételek (vokális és instrumentális)</p> <p>Magyar és európai zeneirodalmi alkotások a XVIII. század végéig (virágének, históriás ének, ungarésca)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Részvétel hangversenyeken (Filharmónia bérlet) • Élménybeszámoló készítése a hallott hangversenyek kapcsán 	zenei anyag, CD-lejátszó vagy internetes hozzáférés PowerPoint-bemutató pianínó citera	

<p>A tanult zenetörténeti korok jellemzői, műfajai, stílusjegyei: <i>Ókor</i> (sírvers) <i>Középkor</i> (gregorián, trubadúr) <i>Reneszánsz</i> (mise, motetta, madrigál) <i>Barokk</i> (vokális: opera, oratórium, kantáta, korál; instrumentális: concerto, concerto grosso, szvit, nyitány, preludium, fuga, rondo, variáció, menüett, szonáta) <i>Bécsi klasszicizmus</i> (lied, szimfónia, versenymű, vonósnégyes, trio)</p> <p>Zenei szerkezetek, formák: Homofón és polifón szerkesztés, szekvencia, periódus; triós forma, szonáta-forma</p> <p>Hangszerek: Hegedű, brácsa, gordonka, nagybőgő; fuvola, oboa, klarinét, fagott; trombita, harsona, kürt, tuba; ütődob, nagydob, cintányér, triangulum; orgona, zongora, lant, hárfa</p> <p>Zeneszerzők: Josquin, Palestrina, Lassus; Purcell, Lully, Monteverdi, Corelli, Vivaldi, D. Scarlatti, J.S. Bach, Händel, Haydn, Mozart, Beethoven</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Adatgyűjtések a zenetörténet feldolgozásához • Zeneművek zenetörténeti rendszerezése • Koncertfilm megtekintése • Kiállítás megszervezése híres magyar zeneszerzőkről, zenekarokról, előadóművészekről, zeneművekről, koncerthelyszínekről • A lakóhely zenei emlékeinek összegyűjtése, megtekintése • Kiselőadás készítése különböző hangszerekről, zenei műfajokról, zeneszerzőkről, zeneművészekről • Kiselőadás készítése a népzenei gyűjtések történetéről • Kiselőadás a hangszerekről (megszólaltatási módjuk, felépítésük, képek, videók, animációk, applikációk felhasználásával • Az elektronikus média által nyújtott lehetőségek tanári irányítású használata 	
<p>Ajánlott művek</p>	<p>Szerelem, barátság Azt gondoltam, eső esik; Repülj madár – Sebestyén Márta, Muzsikás Együttes; Orlando di Lasso: Zsoldos szerenád; W. A. Mozart: Don Giovanni - részletek- I. felvonás 8. és 9. jelenet; Beethoven: F-dúr románc</p> <p>Életképek Ugrós és csárdás dallamok – válogatás revival népzenei felvételekből J. S. Bach: D-dúr szvit – Gavotte, Menüett Joseph Haydn: Évszakok – Szüreti kórus</p>	

	<p>L. van Beethoven: IX. szimfónia – IV.tétel</p> <p>Zeneművek és a történelem J. S. Bach: Máté passió – részlet 54 számtól -59 -ig</p> <p>Régi muzsika kertje Szeikilosz sírverse Missa de Angelis – Kyrie Dufay: L’homme arme mise - Kyrie G. P. Palestrina: Sicut cervus Mozart: Esz-dúr zongoraverseny K. 271 "Jeunehomme" II. tétel - részlet</p> <p>Szemelvények a magyar zenetörténetből Esterházy Pál: Harmonia caelestis – részletek</p>
Fogalmak	Vokális műfajok, gregorián, recitativo, korál, kyrie, passió, dalciklus, duett, motetta

Témakör	KOMPLEX KÉSZSÉGFEJLESZTÉS	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	<p>Zenei olvasás-írás Hangnem megállapítása kottakép elemzése alapján Dalok, zeneművek témáinak éneklése szolmizálva violinkulcsban kottáról, a tanult hangnemekben, 3#-3b-ig. Abc-s hangok azonosítása f-kulcsban (a basszuskulcs szerepe a partitúrában) Elemzési feladatok megadott szempontok szerinti önálló megoldása Ismert dallamok írása emlékezetből a tanult hangnemekben</p>	
További feltételek	<p>Személyi: ének-zene szakos tanár</p> <p>Tárgyi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tankönyv: Lukin-Ugrin: Ének-zene • szemelvénygyűjtemény (belső használatra összeállított) • olvasógyakorlatok • CD lejátszó, CD-k, hangfal • digitális tananyagok • számítógép internetes hozzáféréssel • projektor+vetítővászon / interaktív tábla • pianínó/ elektromos zongora • hangvilla, metronóm • ritmushangszerek 	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<ul style="list-style-type: none"> • Részvétel közös kreatív zenélési formákban, a zeneművek befogadásának előkészítéséhez • A többszólamú éneklés fokozatos bevezetésével a többirányú figyelem, a hallás, az intonációs készség fejlődése • Gyakorlat szerzése a felismerő kottaolvasásban • A zenei formaérzék fejlesztése 	

Fejlesztési feladatok és ismeretek	Javasolt tevékenységek és munkaformák	Taneszközök
<p>A korábban tanult ritmikai, dallami ismeretek frissítése, elmélyítése, alkalmazása</p> <p>A törzshangok és a módosított hangok szerepének ismerete</p> <p>A zenetörténet jellegzetes műfajainak ismerete</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Az improvizáció és a kreativitás támogatása a tanult ritmikai és dallami elemek felhasználásával • Ritmikai játékok • Zenei kérdés, válasz rögtönzése • Kottairáshoz alkalmas szoftverek használatának megismerése • A hangközök és egyszerű harmóniak megfigyelésének és meghallásának gyakorlására. 	<p>zenei anyag, CD-lejátszó vagy internetes hozzáférés</p> <p>PowerPoint-bemutató</p> <p>pianínó</p>
Ajánlott művek	Zenehallgatási anyag, tanári reprodukálás	
Fogalmak	Minden korábban szereplő fogalom.	

2.2. A továbbhaladás feltételei

A tanulók képesek 5-6 népzenei, valamint 5-6 műzenei idézetet részben kottából, részben emlékezetből egyénileg és csoportosan előadni.

Képesek kifejezően, egységes hangzással, tiszta intonációval énekelni, és új dalokat megfelelő előkészítést követően hallás után megtanulni.

Képesek egyszerű két- és háromszólamú kórusműveket vagy azok részleteit, kánonokat megszólaltatni.

Fejlődik formaérzékük, a formai építkezés jelenségeit felismerik és meg tudják fogalmazni.

Ismerik a hangszerek alapvető jellegzetességeit.

A generatív tevékenységek eredményeként érzékelik, felismerik a zenei kifejezések, a formák, a műfajok, és a zenei eszközök közti összefüggéseket.

Megismerik és értelmezik a kottakép elemeit és az alapvető zenei kifejezéseket.

A zenei korszakokból kiválasztott zeneművek közül 8-10 alkotást/műrészletet ismernek és felismernek.

3. 10. évfolyam

3.1 Témakörök

Témakör	Óraszám ²
Zeneművek/ Énekes anyag	10 óra
Javasolt zeneművek/zenehallgatási anyag	18 óra
Komplex készségfejlesztés	6 óra
Szabadon felhasználható óra összegzésre, felzárkóztatásra, számonkérésre	2 óra
Összesen	36 óra

Témakör	ZENEMŰVEK Énekes anyag	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	A 9. évfolyamon megismert népzenei és műzenei szemelvények elsajátítása során kialakult éneklési készségek.	
További feltételek	Személyi: ének-zene szakos tanár Tárgyi: <ul style="list-style-type: none"> • tankönyv: Lukin-Ugrin: Ének-zene • szemelvénygyűjtemény (belső használatra összeállított) • olvasógyakorlatok • CD lejátszó, CD-k, hangfal • digitális tananyagok • számítógép internetes hozzáféréssel • projektor+vetítővászon / interaktív tábla • pianínó/ elektromos zongora • hangvilla, metronóm • ritmushangszerek 	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<ul style="list-style-type: none"> • Dalkincsbővítés • Hallás utáni daltanulással elsajátított magyar népdalok és felismerő kottaolvasással elsajátított műzenei szemelvények éneklése • Előadói készségük kifejező, átélt, tiszta intonációjú énekléssé fejlesztése • A hangszerkísérethez és az éneklő közösséghez való alkalmazkodási képesség fejlesztése • A dalokban megjelenített élethelyzetek, érzelmi állapotok megértése 	
Fejlesztési feladatok és ismeretek	Javasolt tevékenységek és munkaformák	Taneszközök
Népdalok a magyar népdal minden területéről (szerelmi dalok, életképek, jeles napok dalai)	<ul style="list-style-type: none"> • A zenei nevelés elsődleges tevékenységi formája az éneklés 	zenei anyag, CD-lejátszó vagy internetes hozzáférés PowerPoint-bemutató
Romantika (romantikus dal,		

² * Az ének-zene tanítása során a fejlesztési célok órakeretre, tananyagegységekre nem válnak el élesen. Minden órán sor kerül éneklésre, fejlődik a növendékek zenei generatív készsége, zenét hallgatnak. A feltüntetett tematikai egységek és közműveltségi tartalmak megjelenése a közoktatás gyakorlatában természetesen átfedik egymást, a tagolás csak a könnyebb áttekinthetőséget szolgálja.

<p>zeneművek témái)</p> <p>XX. század (kórusművek, oratorikus művek, spirituálék)</p> <p>Napjaink zenéje</p>	<ul style="list-style-type: none"> • A kreativitás támogatása az éneklésnél, táncolásnál • Éneklés az iskolai kórusban • Részvétel az ünnepekhez kapcsolódó előadásokban, projektekben (nemzeti ünnepek: október 23., március 15., karácsony, városi kulturális rendezvények, ballagás...) • Részvétel a Zenei Világnap alkalmából rendezett iskolai programokban • A Fejlesztési feladatok és Készségek elnevezésű részben javasoltak alkalmazása 	<p>pianínó citera</p>
--	---	---------------------------

<p>Ajánlott művek</p>	<p>I. Népdalok 1.Szerelem: Hej, rozmaring, rozmaring; Körösfői kertek alatt; Nem úgy van most, mint volt régen; Szeress egyet, s legyen szép; Szivárvány havasán; Hej, révész, révész</p> <p>2. Életképek: Eddig vendég; Én az éjjel nem aludtam; Irigyeim sokan vannak; Vígan, vígan</p> <p>3. Ünnepek: Szent János áldása; Üdvözlégy, Szent László király; Sok Zsuzsanna napokat</p> <p>II. Műzenei szemelvények, és más népek dalai Farkas Ferenc: Hajnalnóta; Franz Schubert: A hársfa; Kodály Zoltán: Mikoron Dávid (Psalmus Hungaricus); Old Black Joe- spirituálé; Oh happy day; Ég a város – angol kánon</p>
<p>Fogalmak</p>	<p>Zsoltár típusú népdal, szillabikus, melizmatikus, autentikus, tradíció, átdolgozás, dialektus, Magyar Népzene Tára</p>

Témakör	ZENEMŰVEK Zenehallgatási anyag	Órakeret 18 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A 9. évfolyamon megismert népzenei és műzenei szemelvények ismerete, a korszakok, műfajok, szerzők jellegzetességeinek felismerése. Népzenei és műzenei alkotások ismertetése, korszak és stílus</p>	

	jellemezése hangzó vagy írott népzenei forrásanyagok alapján Zenetörténeti korszakok, stílusok jellemezése hangzó vagy írott dokumentumok felhasználásával	
További feltételek	Személyi: ének-zene szakos tanár	
	Tárgyi: <ul style="list-style-type: none"> • tankönyv: Lukin-Ugrin: Ének-zene • szemelvénygyűjtemény (belső használatra összeállított) • olvasógyakorlatok • CD lejátszó, CD-k, hangfal • digitális tananyagok • számítógép internetes hozzáféréssel • projektor+vetítővászon / interaktív tábla • pianínó/ elektromos zongora • hangvilla, metronóm • ritmushangszerek 	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<ul style="list-style-type: none"> • A tanulók kreatív képzeletének fejlesztése változatos motivációs technikákkal, a zeneművek nyújtotta lehetőségeket kihasználva • A zeneművek gondolati tartalmát kifejező eszközök felismerésére, átélésére és értelmezésére alkalmas képességek kialakítása • Egy-egy zeneszerzőre jellemző alkotói sajátosságok felismerése • Hosszabb, összetettebb koncentrációt igénylő zenei anyag befogadásának képessége • Összefüggés felfedezése a zenei stíluskorszakok és a történelmi események, irodalmi alkotások között • A zeneművekről történő önálló véleményalkotás képességének kialakítása 	
Fejlesztési feladatok és ismeretek	Javasolt tevékenységek és munkaformák	Taneszközök
<p>Népzenei felvételek (vokális és instrumentális)</p> <p>A tanult zenetörténeti korok jellemzői, műfajai, stílusjegyei: <i>Romantika:</i> dal, romantikus opera, programzene- szimfonikus költemény hangszeres karakterdarabok: etűd, fantázia, nocturne, rapszódia, keringő, mazurka, polonéz</p> <p><i>Századforduló:</i> impresszionizmus, expresszionizmus, dodekafónia, neoklasszicizmus, folklorizmus Új kifejezési formák: aleatória, bruitizmus</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Részvétel hangversenyeken (Filharmónia bérlet) • Élménybeszámoló készítése a hallott hangversenyek kapcsán • Adatgyűjtések a zenetörténet feldolgozásához • Zeneművek zenetörténeti rendszerezése • Koncertfilm megtekintése • Kiállítás megszervezése híres magyar 	<p>zenei anyag, CD-lejátszó vagy internetes hozzáférés PowerPoint-bemutató pianínó citera</p>

<p><i>XX. század:</i> balett, operett, musical, chanson; jazz, spirituálé, blues, ragtime, dixiland, swing, Minimal art, filmzene, rock opera</p> <p><i>Napjaink zenéje:</i> rock'n'roll, pop, rock, heavy metal...stb.</p> <p>Hangszerek: Hegedű, brácsa, gordonka, nagybőgő; fuvola, oboa, klarinét, fagott; trombita, harsona, kürt, tuba; üstdob, nagydob, cintányér, triangulum; orgona, zongora, lant, hárfa</p> <p>Zeneszerzők: <i>XIX.század:</i> Schubert, Schumann, Mendelssohn, Brahms, Chopin, Dvořak, Csajkovszkij, Muszorgszkij, Liszt, Erkel, Verdi, Wagner <i>XX.század:</i> Debussy, Ravel, Gershwin, R. és J. Strauss, Sosztakovics, Prokofjev, Stravinsky, Honegger, Hacsaturján, Britten, Schönberg, Berg, Penderecki <i>XX.századi magyar:</i> Bartók, Bárdos, Kodály, Lajtha, Weiner, Karai, Kocsár, Kurtág, Szokolay és más ma élő szerzők <i>Filmzene és könnyű zene:</i> Lehár, Joplin, Rota, Bernstein, Presley, Webber; John Williams, Hans Zimmer, a Beatles, The Queen, LGT, Omega, aktualitások</p>	<p>zeneszerzőkről, zenekarokról, előadóművészekről, zeneművekről, koncerthelyszínekről</p> <ul style="list-style-type: none"> • A lakóhely zenei emlékeinek összegyűjtése, megtekintése • Kiselőadás készítése különböző hangszerekről, zenei műfajokról, zeneszerzőkről, zeneművészekről • Kiselőadás készítése a népzenei gyűjtések történetéről • Kiselőadás a hangszerekről (megszólaltatási módjuk, felépítésük, képek, videók, animációk, applikációk felhasználásával • Az elektronikus média által nyújtott lehetőségek tanári irányítású használata 	
<p>Ajánlott művek</p>	<p>Szerelem, barátság: Liszt Ferenc: Szerelmi álmok G. Bizet: Carmen – Habanera G. Puccini: Tosca – Cavaradossi, levélária R. Wagner: Nürnbergi Mesterdalnokok I. jelenet G. Verdi: Don Carlos – Szabadság kettős Bartók Béla: A kékszakállú herceg vára – részletek Bartók Béla: Ne menj el</p> <p>Életképek: M. Ravel: Bolero Johann Strauss: Éljen a magyar - polka Kodály Zoltán: Galántai táncok -részletek Cl. Debussy: A tenger – részlet, az 1. vázlat I. Stravinsky: Tűzmadár – részlet, a mű kezdete G. Gershwin: Egy amerikai Párizsban -részlet Bartók: Béla: Cantata Profana - részletek</p>	

	<p>Kodály Zoltán - Arany János: Csalfa sugár Farkas Ferenc: Furfangos diákok - részlet Karai József: Estéli nótázás</p> <p>Zeneművek és a történelem: F. Chopin: Forradalmi etűd R. Schumann –H. Heine: Két gránátos Kodály Zoltán: Háy János – Felszántom a császár udvarát; Kodály Zoltán: Ének Szent István királyhoz A. Dvořák: Új világ szimfónia – részletek D. Sosztakovics: VII. szimfónia – részletek A. Honegger: Jeanne d’Arc a máglyán – részletek</p> <p>Zeneművek és az irodalom: F. Schubert – J. W. Goethe: Margit a rokkánál S. Prokofjev: Rómeó és Júlia – lovagok tánca Carl Orff: Carmina Burana – In taberna Kocsár Miklós – Nagy László: Csodafiú - szarvas Kodály Zoltán- Weöres Sándor: Öregek</p> <p>Szemelvények a magyar zenetörténetből Liszt Ferenc: Esz-dúr zongoraverseny – I. tétel Erkel Ferenc: Bánk bán –Keserű bordal, Hazám, hazám Bartók Béla: Concerto – II. tétel, Párok játéka Kodály Zoltán: Psalmus Hungaricus- részletek Szokolay Sándor: Ima, rontás ellen Kurtág György: Játékok – részletek Ligeti György: Hungarian rock</p>
Fogalmak	etűd, hangfűrt, aleatória, dodekafónia

Témakör	KOMPLEX KÉSZSÉGFEJLESZTÉS	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	<p>Zenei olvasás-írás A 9. évfolyamon elsajátított zeneelméleti ismeretek Hangnem megállapítása kottakép elemzése alapján Dalok, zeneművek témáinak éneklése szolmizálva violinkulcsban kottáról, a tanult hangnemekben, 3#-3b-ig. Abc-s hangok azonosítása f-kulcsban (a basszuskulcs szerepe a partitúrában) Ritmusértékek, hangközök, hármashangzatok Elemzési feladatok megadott szempontok szerinti önálló megoldása Ismert dallamok írása emlékezetből a tanult hangnemekben</p>	
További feltételek	<p>Személyi: ének-zene szakos tanár</p> <p>Tárgyi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tankönyv: Lukin-Ugrin: Ének-zene • szemelvénygyűjtemény (belső használatra összeállított) • olvasógyakorlatok • CD lejátszó, CD-k, hangfal • digitális tananyagok • számítógép internetes hozzáféréssel 	

	<ul style="list-style-type: none"> • projektor+vetítívászon / interaktív tábla • pianínó/ elektromos zongora • hangvilla, metronóm • ritmushangszerek 	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<ul style="list-style-type: none"> • Részvétel közös kreatív zenélési formákban, a zeneművek befogadásának előkészítéséhez • A többszólamú éneklés fokozatos bevezetésével a többirányú figyelem, a hallás, az intonációs készség fejlődése • Gyakorlat szerzése a felismerő kottaolvasásban • A zenei formaérzék fejlesztése 	
Fejlesztési feladatok és ismeretek	Javasolt tevékenységek és munkaformák	Taneszközök
<p>A korábban tanult ritmikai, dallami ismeretek frissítése, elmélyítése, alkalmazása</p> <p>A törzshangok és a módosított hangok szerepének ismerete</p> <p>A zenetörténet jellegzetes műfajainak ismerete</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Az improvizáció és a kreativitás támogatása a tanult ritmikai és dallami elemek felhasználásával • Ritmikai játékok • Zenei kérdés, válasz rögtönzése • Kottaíráshoz alkalmas szoftverek használatának megismerése • A hangközök és egyszerű harmóniák megfigyelésének és meghallásának gyakorlására. 	<p>zenei anyag, CD-lejátszó vagy internetes hozzáférés</p> <p>PowerPoint-bemutató</p> <p>pianínó</p>
Ajánlott művek	Zenehallgatási anyag, tanári reprodukálás	
Fogalmak	Minden korábban szereplő fogalom.	

3.3 A továbbhaladás feltételei

A tanulók képesek a tanév során tanult szemelvényekből 5-6 népzenei, valamint 5-6 műzenei idézetet részben kottából, részben emlékezetből egyénileg és csoportosan előadni.

Képesek kifejezően, egységes hangzással, tiszta intonációval énekelni, és új dalokat megfelelő előkészítést követően hallás után megtanulni.

Képesek egyszerű két- és háromszólamú kórusműveket vagy azok részleteit, kánonokat megszólaltatni.

A XIX. és a XX. század zenei stílusainak felismerése a zeneművek hallgatása során a zene és a társművészetek kapcsolataira utaló példák felsorolásával

Aszimmetrikus ütemű ritmusok rögtönzése megadott ritmus- és dallamkészlettel.

Egyszerű aszimmetrikus ütemű ritmusok és dallampéldák megszólaltatása kottaképről,

valamint lejegyzése emlékezetből 3#-3b-ig.

Fejlődik formaérzékük, a formai építkezés jelenségeit felismerik és meg tudják fogalmazni. (pl.: periódus)

Ismerik a hangszerek alapvető jellegzetességeit, a szimfonikus zenekar felépítését.

A generatív tevékenységek eredményeként érzékelik, felismerik a zenei kifejezések, a formák, a műfajok, és a zenei eszközök közti összefüggéseket.

Megismerik és értelmezik a kottakép elemeit és az alapvető zenei kifejezéseket.

A zenei korszakokból kiválasztott zeneművek közül 8-10 alkotást/műrészletet ismernek és felismernek.

4. A zenei nevelés eredményei a 10. évfolyam végén

A tanulók az énekes anyagból körülbelül 20 dalt és műrészletet részben kottából, részben emlékezetből kifejezően énekelnek egyénileg és csoportosan.

Képesek néhány dallamból (népdal, műdal, zenei téma) álló csokor felidőzésére egy-egy témán, műfajon, stíluskörön belül is.

Egyszerűbb többszólamú kórusművek, vagy azok részleteit, kánonokat csoportosan énekelnek. A tanulók a generatív tevékenységek eredményeként érzékelik, felismerik a zenei kifejezés, a forma, a műfaj és a zenei eszközök közti összefüggéseket.

A kottakép elemeit és az alapvető zenei kifejezéseket felismerik és értelmezik, tanári segítséggel reprodukálják.

Képesek a műalkotások üzenetét felismerni, a bennük megjelenő sors- és magatartásmintákat értelmezni, gondolatiságukat, morális és humánus tartalmukat megérteni.

A kiemelkedő zenei műalkotások megismerése által korunk kulturális sokszínűségében eligazodnak. A tanulók több zenei stílust, korszakot, zeneművet megismernek.

Tudnak tájékozódni a legfontosabb műfajokban és a stíluskorszakokban.

A műveket kontextusba helyezve képesek saját élményeket is felidézni, választásaikat meg tudják indokolni.

Különbséget tudnak tenni világi zene, egyházzene, szórakoztató zene, alkalmazott zene, programzene között.

A két év során az áttekintést segítő különböző szempontok alapján megismerik a zenei stílusok jellemzőit, kronologikus és műfaji rendszer alakul ki az eddig megszerzett és ebben az időszakban kiegészített zenei ismeretekben.

Komplex átfogó képet kapnak a művészettörténeti korszakokról, mely ismeretek nagyban hozzásegítik őket a magyar nyelv- és irodalom és a történelem érettségi tárgyak sikeres teljesítésében.